

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

40. చత్యారింశః సర్గః - పౌరాడ్యనువ్రజ్య

|| పౌరాడ్యనువ్రజ్య ||

అథ రామశ్చ సీతా చ లక్ష్మణశ్చ కృతాంజలిః |
ఉపసంగృహ్య రాజానం చక్రుర్దినాః ప్రదక్షిణమ్ || 1 ||

తం చాపి సమనుజ్ఞాప్య ధర్మజ్ఞః సీతయా సహ |
రాఘవః శోకసమ్మూఢో జననీమభ్యవాదయత్ || 2 ||

అన్వక్షం లక్ష్మణో భ్రాతుః కౌసల్యామభ్యవాదయత్ |
అథ మాతుః సుమిత్రాయా జగ్రాహ చరణౌ పునః || 3 ||

తం వందమానం రుదతీ మాతా సౌమిత్రిమబ్రవీత్ |
హితకామా మహాబాహుం మూర్ధ్నుపాఘ్నాయ లక్ష్మణమ్ || 4 ||

సృష్టస్త్యం వనవాసాయ స్వనురక్తః సుహృజ్ఞనే |
రామే ప్రమాదం మా కార్షిః పుత్ర భ్రాతరి గచ్ఛతి || 5 ||

వ్యసనీ వా సమ్మూఢో వా గతిరేష తవానఘ |
ఏష లోకే సతాం ధర్మో యజ్ఞేష్టవశగో భవేత్ || 6 ||

ఇదం హి వృత్తముచితం కులస్యాస్య సనాతనమ్ |
దానం దీక్షా చ యజ్ఞేషు తనుత్యాగో మృధేషు చ || 7 ||

లక్ష్మణం త్వేవముక్త్యా సా సంసిద్ధం ప్రియరాఘవమ్ |
సుమిత్రా గచ్ఛ గచ్ఛేతి పునః పునరువాచ తమ్ || 8 ||

రామం దశరథం విద్ధి మాం విద్ధి జనకాత్మజామ్ |
అయోధ్యామటవీం విద్ధి గచ్ఛ తాత యథాసుఖమ్ || 9 ||

తతః సుమంత్రః కాకుత్స్థం ప్రాంజలిర్వాక్యమబ్రవీత్ |
వినీతో వినయజ్ఞశ్చ మాతలిర్యాసవం యథా || 10 ||

రథమారోహ భద్రం తే రాజపుత్ర మహాయశః |
క్షిప్రం త్వాం ప్రాపయిష్యామి యత్ర మాం రామ వక్షసి || 11 ||

చతుర్దశ హి వర్షాణి వస్తవ్యాని వనే త్వయా |
తాన్యుపక్రమితవ్యాని యాని దేవ్యాఽసి చోదితః || 12 ||

తం రథం సూర్యసంకాశం సీతా హృష్టేన చేతసా |
ఆరురోహ వరారోహ కృత్యాలంకారమాత్మనః || 13 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

40. చత్యాలింశః సర్గః - పౌరాడ్యనువ్రజ్య

అథో జ్వలనసంకాశం చామీకరవిభూషితమ్ |
 తమారురుహతుస్తూర్ణం భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ || 14 ||
 వనవాసం హి సంఖ్యాయ వాసాంస్యాభరణాని చ |
 భర్తారమనుగచ్ఛంత్యై సీతాయై శ్వశురో దదౌ || 15 ||
 తథైవాయుధజాలాని భ్రాతృభ్యాం కవచాని చ |
 రథోపస్థే ప్రతిన్యస్య సచర్మ కలినం చ తత్ || 16 ||
 సీతాతృతీయానారూఢాన్ప్రష్ట్యా ధృష్టమచోదయత్ |
 సుమంత్రః సమ్మతానశ్వాన్వాయువేగసమాంజవే || 17 ||
 ప్రతియాతే మహారణ్యం చిరరాత్రాయ రాఘవే |
 బభూవ నగరే మూర్ఛా బలమూర్ఛా జనస్య చ || 18 ||
 తత్సమాకులసంభ్రాంతం మత్తసంకుపితద్విపమ్ |
 హయశింజితనిర్ఘోషం పురమాసీన్తహస్యనమ్ || 19 ||
 తతః సబాలవృద్ధా సా పులి పరమపీడితా |
 రామమేవాభిదుద్రావ ఘర్జార్తా సలిలం యథా || 20 ||
 పార్శ్వతః పృష్ఠతశ్చాపి లంబమానాస్తదున్ముఖాః |
 బాష్పపూర్ణముఖాః సర్వే తమూచుర్ఘ్రశనిస్వనాః || 21 ||
 సంయచ్ఛ వాజినాం రశ్మీన్సూత యాహి శనైః శనైః |
 ముఖం ద్రక్షామ రామస్య దుర్దర్శం నో భవిష్యతి || 22 ||
 ఆయసం హృదయం నూనం రామమాతురసంశయమ్ |
 యద్దేవగర్భప్రతిమే వనం యాతి న భిద్యతే || 23 ||
 కృతకృత్యా హి వైదేహీ ఛాయేవానుగతా పతిమ్ |
 న జహాతి రతా ధర్మే మేరుమర్కప్రభా యథా || 24 ||
 అహో లక్ష్మణ సిద్ధార్థః సతతాం ప్రియవాదినమ్ |
 భ్రాతరం దేవసంకాశం యస్త్యం పరిచరిష్యసి || 25 ||
 మహాత్యేషా హి తే సిద్ధిరేష చాభ్యుదయో మహాన్ |
 ఏష స్వర్గస్య మార్గశ్చ యదేనమనుగచ్ఛసి || 26 ||
 ఏవం వదంతస్తే సోఢుం న శేకుర్భాప్యమాగతమ్ |
 నరాస్తమనుగచ్ఛంతః ప్రియమిక్ష్వాకునందనమ్ || 27 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

40. చత్వారింశః సర్గః - పౌరాధ్యనువ్రజ్యా

అథ రాజా వృతః స్త్రీభిర్లీనాభిర్లీనచేతనః |
నిర్జగామ ప్రియం పుత్రం ద్రక్షామీతి బ్రువన్లుహాత్ || 28 ||
శుశ్రువే చాగ్రతః స్త్రీణాం రుదంతీనాం మహాస్వనః |
యథా నాదః కరేణూనాం బద్ధే మహతి కుంజరే || 29 ||
పితా హి రాజా కాకుత్స్థః శ్రీమాన్సన్మస్తదాభవత్ |
పరిపూర్ణః శశీ కాలే గ్రహేణోపప్లుతో యథా || 30 ||
స చ శ్రీమానచింత్యాత్తా రామో దశరథాత్మజః |
సూతం సంచోదయామాస త్వరితం వాహ్యతామితి || 31 ||
రామో యాహీతి సూతం తం తిష్ఠేతి స జనస్తదా |
ఉభయం నాశకత్సూతః కర్తుమధ్వని చోదితః || 32 ||
నిర్గచ్ఛతి మహాబాహౌ రామే పౌరజనాశ్రుభిః |
పతితైరభ్యవహితం ప్రశశామ మహీరజః || 33 ||
రుదితాశ్రుపరిద్యూనం హాహాకృతమచేతనమ్ |
ప్రయాణే రాఘవస్యాసీత్పురం పరమపీడితమ్ || 34 ||
సుస్త్రావ నయనైః స్త్రీణామాస్త్రమాయాససంభవమ్ |
మీనసంక్షోభచలితైః సలిలం పంకజైరివ || 35 ||
దృష్ట్వా తు నృపతిః శ్రీమానేకచిత్తగతం పురమ్ |
నిపపాతైవ దుఃఖేన హతమూల ఇవ ద్రుమః || 36 ||
తతో హలహలాశబ్దో జజ్జే రామస్య పృష్ఠతః |
నరాణాం ప్రేక్ష్య రాజానం సీదంతం భృశదుఃఖితమ్ || 37 ||
హా రామేతి జనాః కేచిద్రామమాతేతి చాపరే |
అంతఃపురం సమ్మద్ధం చ క్రోశంతః పర్యదేవయన్ || 38 ||
అస్మీక్షమాణో రామస్తు విషణ్ణం బ్రూంతచేతసమ్ |
రాజానం మాతరం చైవ దదర్శానుగతౌ పథి || 39 ||
స బద్ధ ఇవ పాశేన కిశోరో మాతరం యథా |
ధర్మపాశేన సంక్షిప్తః ప్రకాశం నాభ్యుదైక్షత || 40 ||
పదాతినౌ చ యానార్థావదుఃఖార్థౌ సుఖోచితౌ |
దృష్ట్వా సంచోదయామాస శీఘ్రం యాహీతి సారథిమ్ || 41 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

40. చత్యారింశః సర్గః - పౌరాధ్యనువ్రజ్యా

న హి తత్పురుషవ్యాఘ్రో దుఃఖదం దర్శనం పితుః |

మాతుశ్చ సహితుం శక్తస్తోత్రార్థిత ఇవ ద్విపః || 42 ||

ప్రత్యగారమివాయాంతీ వత్సలా వత్సకారణాత్ |

బద్ధవత్సా యథా ధేనుః రామమాతాభ్యాధావత || 43 ||

తథా రుదంతీం కౌసల్యాం రథం తమనుధావతీమ్ |

క్రోశంతీం రామ రామేతి హా సీతే లక్ష్మణేతి చ || 44 ||

రామలక్ష్మణసీతార్థం స్రవంతీం వారి నేత్రజమ్ |

అసకృత్ప్రేక్షత స తాం నృత్యంతమివ మాతరమ్ || 45 ||

తిష్ఠేతి రాజా చుక్రోశ యాహి యాహీతి రాఘవః |

సుమంత్రస్య బభూవాత్సా చక్రయోరివ చాంతరా || 46 ||

నాశ్రౌషమితి రాజానముపాలభ్యోఽపి వక్షసి |

చిరం దుఃఖస్య పాపిష్ఠమితి రామస్తమబ్రవీత్ || 47 ||

రామస్య స వచః కుర్వన్ననుజ్ఞాప్య చ తం జనమ్ |

వ్రజతోఽపి హయాన్ శీఘ్రం చోదయామాస సారథిః || 48 ||

న్యవర్తత జనో రాజ్ఞో రామం కృత్వా ప్రదక్షిణమ్ |

మనసాప్యశ్రువేగైశ్చ న న్యవర్తత మానుషమ్ || 49 ||

యమిచ్ఛేత్పునరాయాంతం నైనం దూరమనువ్రజేత్ |

ఇత్యమాత్సా మహారాజమూచుర్దశరథం వచః || 50 ||

తేషాం వచః సర్వగుణోపపన్నం ప్రస్విన్నగాత్రః ప్రవిషణ్ణరూపః |

నిశమ్య రాజా కృపణః సభార్యో వ్యవస్థితస్తం సుతమీక్షమాణః || 51 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే చత్యారింశః

సర్గః || 40 ||

